

HÁRS ERNŐ

1920–2014

Önmagát nemzedéktársaihoz képest „megkésett”-ként aposztrofálta. Tizenhét esztendősen kezdett írni, mégis, „első hivatalos” kötete csak 1964-ben jelenhetett meg. Hiába telt el közben huszonhét esztendő, a magyaróvári Lajta-part édené, a gyermekkor emlékei már belevésődtek Hárs Ernő költészetébe. A CSILLAGÓRA védőborítóját díszítő egyszerű ecsetvonalú hajladozó nádszálak a kötésen mélynyomatként nyernek térbeli hatást, s az egymást keresztező vonalak képe egyszerre a szikrázó csillagos ég meg a sérülések többlettartalmával telítődik. Mintha Gáll Gyula e munkája már a költő későbbi sorait vetítené előre: „Átlyuggattak a század vétkéi, / s a vágyai keresztre feszítettek, / megtörtént veled minden emberi / s az iszonyattól sem kaptál kegyelmet.” (TÜKÖRMONOLÓG.) Mert a II. világháború az ő életét is alapvetően befolyásolta. Sebesülést szenvedett, s hiába jelentette meg 1944 tavaszán első verseit és fordításait a Pátria Nyomdánál, MOZAIK című kötete a németek bevonulása, az életveszély, a kulturális élet ellehetetlenülése miatt már nem jutott el közönségéhez, s később is visszhangtalan maradt.

Pedig a magyaróvári piarista gimnázium színjeles diákja más-hogy képzelte indulását. Az önképzőkörben tűnt fel verseivel, majd eltökélte, hogy Kosztolányi Dezsőhöz, költői példaképéhez hasonlóan – aki a PEN Club elnöke, utazó követe is volt egy ideig – diplomata és költő-műfordító lesz egy személyben. Angol, német és francia nyelvből szerzett felsőfokú nyelvvizsgát, célirányosan tanult Párizsban, Bécsben, közgazdaságtudományt hallgatott és doktorált Pesten, de kiegészítésül még különböző diplomáciai tanfolyamokat is elvégzett. Mindezek, valamint kitűnő fogalmazóképessége és műveltsége segítették, hogy végre 1946-ban a szigorú rostán fennmaradva külügyi álláshoz jusson.

Irodalmi, műfordítói indulásánál sokat jelentett számára földije, a mosonszentmiklósi Kormos István segítségével, aki a VI-LÁGIRODALOM GYÖNGYSZEMEI-SOROZAT szerkesztőjeként versek fordításával bírta meg. 1949-ben Szabó Lőrinc leánya, a színész Gáborjáni Klára közbenjárására mutatta be a rádió a Hanság mondavilágából merített HANY ISTÓK című elbeszélő költeményét. Verseinek megjelentetését támogatta Domokos Mátyás is, akivel Szabó Lőrinc halála után, 1957–58-ban együtt rendezték sajtó alá az ÖRÖK BARÁTAINK-at.

Amikor harminc év elteltével maga mögött hagyta a Külügyminisztériumot, többé nem ment állásba, minden idejét a mű-

fordításnak, a költészetnek szentelte. S ez az elszántsága kedvezett az eposz műfajának. Lefordította a portugál klasszikus Luís de Camões A LUSIADÁK (1984) című eposzát, majd Tasso A MEGSZABADÍTOTT JERUZSÁLEM-ét (1995) ültette át magyar nyelvre. Ezt a teljesítményét jutalmazta az Írószövetség a kiemelkedő műfordításért járó Forintos-díjjal, 2010-ben pedig műfordítói munkássága elismeréseként a Hieronymus-díjat is megkapta. Nagy kedvvel fordította Michael Ende népszerű meseregényét, A VÉGTELEN TÖRTÉNET-et (1985), és ő tolmácsolta Charles Baudelaire addig kevésbé ismert A MESTERSÉGES MENNYORSZÁGOK című esszé-kötetét (1990).

A folyamatos műfordítói munka mellett gyarapodtak saját verseskötetei is. Kiteljesedő költészetét 1996-ban a Radnóti-díj költői fődíjával ismerték el. Laudációjában Lator László így fogalmazott művészetéről: *„Akárhonnan indul el, különösen az elmúlt évtizedben írott verseiben, ha a leghétköznapibb látványból, ha az európai művészet évszázados emlékeiből, valami erkölcsi szabályt keres, a maga és mindnyájunk életére, sorsára érvényes, többnyire metafizikai igazsághoz jut. Az utóbbi időben, most már a fogyatkozó idő szorításában írott verseimnek mindig visszhangos belső tere van. Most szól a lírájában a legszebben »az életakarat záró fortissimója«, most tudja igazán az elmúlás színe előtt, a véges élet mégis-örökkévaló szépségét, a mámoros életörömet kidalolni: »M megbízhatatlan, gyönyörű kihívás, / parázna tündér, poklok zombékjain / tánckönyű lábbal végiglibbenő, hadd ünnepeljünk – tönkre koptatott, / kirojtosodott, megvakult szívünket / terítve eléd élő szőnyegül!« Lírája csakugyan »befelé tündököl«, nem vonzódik a látványos mutatványokhoz. S bár van benne valami nemes, már-már vörösmartys pátosz, szép emelkedettség, mindig ott érzik benne a huszadik századi líra természetéhez-alkatához szelídített tapasztalatömege.»*

Szerencsés volt a szerelemben, amely élete nehézségein átsegítette. 1939-ben ismerte meg a tizenhat esztendő Sándor Juditot, aki zeneakadémista volt még, amikor 1944 végén, Budapest ostromakor házasságot kötöttek. Több mint hatvan esztendeig kitartottak egymás mellett. A zene szeretete is összefűzte őket, Hárs Ernő a zeneirodalom számos dalát lefordította felesége számára, aki híres operaszerepei mellett ennek a műfajnak is kiváló előadója volt. Judit 2008-ban bekövetkezett halálát követően ÉLETED NÉLKÜL című verskötetében gyászolta meg őt és a vele együtt elveszített boldogságot: *„Mert van olyan, mi érthető, / s van, ami érthetetlen, / mi szétvált, már nem egyesíthető / se pokolban, se mennyben. / Az egyetlen, mit tehetünk, / feltámasztjuk a dalban. / Csak élő szívet temetünk, / a holt már halhatatlan.»* (REKVIEM SZÓLÓHANGRA, V.)

Későn, 2012 őszén ismertem meg személyesen. Ropolyi Lajos, a Szabó Lőrinc Alapítvány elnöke vitt el hozzá, hogy interjút készítsünk életútjáról és Szabó Lőrínchez, valamint leányához,

Kisklárahoz fűződő emlékeiről a Petőfi Irodalmi Múzeum számára. Őszintén, szerényen, hangjában lendülettel, ifjúi hévvel mesélt, a családi barátság előzményei és egymásra épülő epizódjai közben egyre beljebb jutottunk saját élettörténete és a történelem bugyraiba. Fizikai ereje fogytán is mindig felvillanyozta egy-egy fordítással kapcsolatos probléma, a szellemi kihívás lételeme volt. Hosszú, termékeny élete munkáját több mint húsz önálló könyve (versek, tanulmányok, emlékezések, válogatott műfordítások) és a lefordított teljes művek mellett számos fordításantológia őrzi.

Kemény Aranka

A folyóirat a Nemzeti Kulturális Alap,
Sólyom László volt köztársasági elnök és a MOL
támogatásával jelenik meg

Nemzeti Kulturális Alap

